

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 378.147

Л. І. Антошкіна

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ЯК ШЛЯХ ДО ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИВАТНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Анотація. В статті доведена важливість професійної мобільності викладацького складу приватних вищих навчальних закладів, окреслені рівні інтернаціоналізації університетської діяльності. Визначені форми та види академічної мобільності викладацького персоналу. За результатами проведеного аналізу визначено заходи щодо інтернаціоналізації освіти в аспекті підготовки висококваліфікованих фахівців.

Ключові слова: професійна мобільність, інтернаціоналізація, освітній процес, приватний вищий навчальний заклад, університет.

Summary. The article proves the importance of professional mobility of the teaching staff of private higher education institutions, outlined the level of internationalization of University activities. Defined forms and types of academic mobility of teaching staff. According to the results of the analysis on measures of internationalization of education in the aspect of training of highly qualified specialists.

Key words: professional mobility, internationalization, teaching, private school, University.

Постановка проблеми. Гармонізація системи вищої освіти тісно пов'язана з інтернаціоналізацією, яка припускає співпрацю країн в освітній сфері для створення міжнародного освітнього простору. Однією з умов цього є повна відповідність змісту освіти попиту суспільства і ринку.

Прагнення до інтеграції в європейську і світову системи освіти зумовлює зростання активності вищих навчальних закладів щодо налагодження міжнародних академічних контактів і організації стажування, мовної та виробничої практики студентсько-викладацького складу за кордоном, а також участі в міжнародних форумах, проектах, програмах, наукових дослідженнях і т. п. Взаємозв'язок з центрами міжнародного співробітництва сприятиме збагаченню досвідом роботи провідних університетів світу, формуванню єдиного освітнього простору, пошуку адекватних рішень, визнання дипломів, введення нових навчальних курсів і дисциплін, зростання академічної мобільності та інтернаціоналізації освітнього процесу і т. п.

Інтернаціоналізація освіти — це процес впровадження міжнародного виміру в такі функції навчального закладу, як викладання, дослідження та надання послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Проблемою інтернаціоналізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах займаються такі сучасні науковці як А. Сбруева [1], Р. Кирей [3] та інші.

Метою статті є дослідження видів, форм та заходів з організації процесу інтернаціоналізації освітнього процесу вищих навчальних закладів за допомогою влаштування професійної інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У науковій літературі виділяють внутрішній та зовнішній рівні інтернаціоналізації університетської діяльності [1].

Перший рівень можна вважати підготовчим для виходу на другий рівень. Він має на увазі включення в зміст освітньої та наукової діяльності інститутів міжнародних аспектів і стандартів. Після цього процесу навчальний заклад готовий до виходу на міжнародний рівень як суб'єктів освітньої, наукової та фінансово-господарської діяльності.

Відомий український дослідник проблем сучасної освіти А. Сбруева називає перший аспект «домашньою» інтернаціоналізацією, яка територіально обмежується конкретним вищим навчальним закладом і не вимагає перетину кордонів [1].

© Л. І. Антошкіна, 2016

Бібліографія ДСТУ:

Антошкіна Л. І. Професійна мобільність викладацького складу як шлях до інтернаціоналізації освітнього процесу приватних вищих навчальних закладів / Л. І. Антошкіна // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2016. — № 3 (35). — С. 9–11

References (APA):

Antoshkina, L. (2016). Professional mobility of teaching staff as the way of educational process of private higher educational institutions. *Visnyk Berdians'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 3 (35), 9–11 (in Ukr.).

Професійна мобільність викладацького складу приватних вищих навчальних закладів освіти (ВНЗО) полягає в здатності успішно проводити різні види занять (лекції, семінари, практичні заняття і т. п.) або вести викладання суміжних дисциплін в різних ВНЗО. Тут також виділяється горизонтальна професійна мобільність — перехід в роботі в рамках одного професійного рівня (в плані оплати, кар'єрного рівня, акредитаційного рівня, статусу і престижності) і вертикальна — переміщення з одного професійного рівня на інший.

Більшість авторів трактує мобільність викладача в широкому сенсі як поширення і запозичення досвіду в іншому навчальному закладі. Традиційно міжнародна мобільність професорсько-викладацького складу обумовлена дослідженнями і науковою роботою, але в деяких регіонах і за певними напрямками освіти існують спеціальні схеми регіонального та міжнародного тренінгу для молодих дослідників і викладачів.

Під професійною мобільністю професорсько-викладацького та адміністративного складу ВНЗО слід розуміти механізм підвищення рівня як національної освітньої системи, так і приватної освіти, зокрема через впровадження зарубіжного досвіду і використання більш сучасного забезпечення університетської науки завдяки більш значним обсягам фінансування.

Види викладацької мобільності в цілому ідентичні академічній мобільності студентів. За формою вони можуть включати: читання тематичних лекцій у ВНЗО-партнерах, наукове стажування, довгострокову педагогічну практику, навчання в аспірантурі, участь у науково-практичних заходах (конференції, симпозіуми, круглі столи, семінари тощо); проведення спільних дослідницьких проєктів, реалізацію спільних грантів, відрядження з обміну досвідом, підвищення кваліфікації за кордоном. Сюди ж слід віднести мобільність освітніх програм, формування міжнародних стандартів освітніх програм, створення різних освітніх альянсів, інтеграцію в навчальні програми дисциплін міжнародного стандарту підготовки фахівців певного профілю і запозичення інноваційного досвіду підготовки фахівців.

Слід зазначити, що мобільності викладачів на міжнародній арені властива висока полярність. Так, з одного боку, існують країни з високим рівнем інтернаціоналізації освітнього персоналу і наукової еміграції (Гонконг), а з іншого боку, є країни з одним рівнем національного складу, де у вищій школі використовується тільки одна мова, і немає значного числа фахівців, які володіють іноземними мовами. Найбільші експортери наукових кадрів — Великобританія і США, і в той же час університети США найбільш привабливі для зарубіжних фахівців.

У Східноєвропейському регіоні, в тому числі й в Україні, ситуація з академічною мобільністю наукових кадрів ще гірша, ніж студентського складу: приватні університети не фінансують стажування викладачів у провідних вузах, поїздки з обміну досвідом практично не координуються і не фінансуються державою. Незначна кількість наявних потоків відбувається на рівні окремого університету за укладеними двосторонніми угодами. Однак це відбувається епізодично і часто носить односторонній характер, оскільки іноземні університети можуть профінансувати перебування своїх фахівців за кордоном, а вітчизняні намагаються здійснювати це за рахунок приймаючої сторони. Не розробляються спільні з провідними європейськими університетами програми підготовки фахівців, спільні наукові програми мають поодинокий характер.

Таким чином, можна виділити три основні проблеми розвитку інтеграційних процесів через академічну мобільність викладацького складу:

- стажування викладачів та обмін досвідом у багатьох країнах координується і фінансується приватними ВНЗО на низькому рівні;

- незначна кількість спільних програм підготовки фахівців і наукових проєктів з провідними державними університетами;

- не ведеться постійний моніторинг і діяльність з укладання міжуніверситетських двосторонніх договорів про обмін кадрами;

За результатами проведеного аналізу визначено заходи щодо інтернаціоналізації освіти в аспекті підготовки висококваліфікованих фахівців:

- створення і розвиток довгострокових програм міжнародного співробітництва в галузі підготовки фахівців, які передбачають можливість навчання за кордоном, багатосторонній обмін викладачами, студентами, слухачами, аспірантами і докторантами;

- розробка ефективних механізмів входу в освітні та наукові програми ЮНЕСКО, інших міжнародних організацій та фондів;

- спільні науково-практичні конференції, презентації;

- обмін студентами;

- навчання іноземних студентів у приватних ВНЗО України;

- участь в міжнародних мережах і форумах;

- участь в міжнародних конкурсах та грантових програмах;

- проведення лекцій викладачами в університетах-партнерах;

- підготовка спільних програм навчання і науково-дослідних проєктів;

- створення міжнародних освітньо-інформаційних центрів;

- створення із зарубіжними країнами спільних центрів освіти, а також підприємств-баз

практики, науково-дослідних колективів та консультативних центрів;

- стажування студентів і викладачів за кордоном;
- отримання подвійних дипломів;
- інклюзивне навчання;
- розширення практики екстернатури;
- реалізація міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво в галузі освіти і науки;
- укладення міжнародних договорів щодо нострифікації дипломів, атестатів та інших документів про освіту та кваліфікацію фахівців;
- вдосконалення нормативно-правової бази з метою надання регіональним органам управління освітою, навчально-виховним закладам і науково-дослідним установам можливості самостійно визначати форми міжнародного співробітництва та укладати відповідні контракти (угоди);
- інтернаціоналізація навчальних планів;
- впровадження нових організаційно-педагогічних форм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців;
- організація служб для адаптації студентів у новому середовищі та створення системи кураторства для практичної реалізації мережевих форм навчання і мобільності студентів;
- вивчення та впровадження досвіду зарубіжних партнерів з модернізації системи освіти, зокрема система професійного зростання в рамках концепції навчання впродовж життя, міжнародних он-лайн шкіл для студентів, дискусійних майданчиків і т. п.;
- формування змісту та програм навчання на основі випереджаючого підходу, що зумовлено інформаційно-технологічною революцією і стрімким розвитком галузевих технологій;
- створення нової системи підвищення кваліфікації та перепідготовки для професорсько-викладацького складу, з урахуванням принципу «освіта через усе життя»;
- упорядкування системи наукових ступенів і визнання кредитів.

Вірним є твердження науковців, які вже на практиці відчули переваги від активізації мобілізаційних процесів в освіті, що «Розвиток академічної мобільності допоможе пришвидшити інтеграцію країни до європейського освітнього простору, забезпечить вдосконалення освітніх технологій, сприятиме виходу якості української освіти на

світовий рівень, інноваційному розвитку університетської науки та її інтеграції у виробництво, а також уможливить надходження додаткових коштів у державний бюджет, які можна інвестувати в розвиток вітчизняної системи освіти, покращить якість трудових ресурсів країни та допоможе працевлаштуватися багатьом українцям» [2].

Висновки з проведеного дослідження. Створення та вдосконалення системи приватної освіти в кожній країні вимагає залучення досвіду інших країн, які вже є визнаними лідерами приватної освіти в певній галузі підготовки. Сучасна вища освіта має розглядати як стратегічне завдання реалізацію своїх міжнародних інтересів і, в зв'язку з цим, розробити в рамках концепції модернізації системи вищої освіти в Україні трансформацію процесу навчання студентів приватних ВНЗО в інтернаціональний освітній простір.

Литература

1. Сбруева А. А. Глобальные и региональные тенденции развития высшего образования в условиях построения общества знаний / А. А. Сбруева. – Сумы: СумГПУ им. А. С. Макаренко, 2008. – 80 с. – (Препринт / СумГПУ им. А. С. Макаренко).
2. Здіорук С. І. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Аналітична записка [Електронний ресурс] / С. І. Здіорук, І. В. Богачевська // Національний інститут стратегічних досліджень, 2013. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1421>.
3. Кирей Р. Академічна мобільність прискорює інтеграцію : можливість здобувати знання і викладати в іншому навчальному закладі країни чи за її межами дає чимало переваг / Р. Кирей // Урядовий кур'єр, 2016. – 8 червня. – № 107. – С. 6.

References

1. Sbrueva A. A. Global'nue y rehyonal'nue tendentsyy razvytyya vusshheho obrazovanyua v uslovyakh postroyenyya obshchestva znanyu [Global and regional trends of higher education development in the conditions of construction of the knowledge society]. (2008). (in Russ.).
2. Zdioruk S. I., Bohachevs'ka I. V. Akademichna mobil'nist' yak faktor intehtratsiyi Ukrayiny u svitovyy naukovy-osvitniy prostir. Analitichna zapyska [Academic mobility as a factor of Ukraine's integration into world scientific-educational space. Analytical note]. (2013). Retrieved from : <http://www.niss.gov.ua/articles/1421>. (in Ukr.).
3. Kyrey R. Akademichna mobil'nist' pryskoryuye intehtratsiyu : mozhlyvist' zdobuvaty znannya i vykladaty v inshomu navchal'nomu zakladi krayiny chy za yiyi mezhamy daye chymalo perevah [Academic mobility accelerates the integration : the ability to gain knowledge and teach in another educational institution or abroad gives a lot of advantages]. (2016). (in Ukr.).
4. Novyj Svet, October 23, 2009, № 3870, p. 28; Reklama, № 40 (746), October 23–29, 2009, Chas i Podii, № 45, 12–18 november 2009, p. 42.
5. Chas i Podii, № 45, 12–18 november 2009, c. 42.